

Nihánj me 'o yanj cartá qui'yaj síi cu'naj Santiagó ca'néé so' rihaan nij yuvií noco' man Diose a

¹ 'Unj ro', me síi cu'naj Santiagó síi 'yaj suun rihaan Diose do', rihaan Jesucristó sij 'nij ra'a man ní' do', ne 'yáá 'unj yanj nihánj ca'nej 'unj rihaan taran' soj sij noco' man Diose sij ca'anj cayáán que'ee chuman' naj rihaan chumií a. Dan me se ase vaa chuvij nij x'ne' yuvií israelitá yuvií noco' man Diose gaa naá ro', danj vaa guee soj rihaan Diose nanj ei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa rque Diose nana cuu sa' rihaan ní' a

² Dan me se asa' ca'na' me ma'an sayuun rihaan soj, ne guun niha' rá soj, tinuj, nocoj. ³ 'O se ne'en soj se vaa asa' ca'na' sayuun rihaan soj che'é se me soj síi amán rá ni'yaj man Diose, ne tananj cunu nucaj doj nimán soj ei. ⁴ Maan se gaa nanaj uxrá nimán soj rihaan sayuun, gaa ne ca'vee cavii sa' nu' se-suun soj, ne síi cachij nu' nimán ya guun soj, ne se cachiin a doj se sa' man nimán soj a man adonj.

⁵ Sese yo'o tuvi' soj me rá nari' nana cuu sa', ne cachinj ni'yaj so' rihaan Diose, ne rque Diose nana cuu sa' yo' man so' chuguanj. 'O se nuveé sij nachri' man síi achíin ni'yaj me Diose ma'. Tananj niha' rá so' gaa achíin ní' rasuun man so', ne rque

so' nu' se sa' man cunudañj yuvij ei. ⁶ Tzaj ne yo'o cuchuman ya rá sí achín ni'yaj rihaan Diose ni'yaj so' man Diose, gaa ne ca'vee, ne se guun vij rá so' mei. Tzaj ne sese guun vij nimán 'o so', ne ase chée nuû na ya'anj gaa o' nana rihaan na ya'anj ro', danj vaa nimán sí uun vij nimán, chée nuû uxrá nimán so' uún, ⁷ ne taj che'é guun rá so' sese rque Diose rasuun man so' a ma'. ⁸ 'O se sí vij vaa nimán me se daj chihaa mij se ca'vee yo'o qui'yaj suun so' a doj suun sa' a ma'.

Nana nihánj taj xna'anj che'é ru'vee do', che'é sí nique do' a

⁹ Ne soj sij nique, tzaj ne gaa niha' rá soj che'é se sij cavii sa' rihaan Diose me soj ei. ¹⁰ Ne vaa nij soj sij ru'vee uún, ne gaa niha' rá soj che'é se nuu nica' nimán soj rihaan Diose á. 'O se ase vaa navij yucuañ' yâj man tacaan ro', danj gaa quinañj nij ru'vee nucuaj rá ni'yaj sa'anj, vaa güii, nanj adonj. ¹¹ Dan me se gaa uun xta' güii, ne uun ya'aan naán, gaa ne naco coj, ne uun che'e yâj yo' ayuu yo' raa coj a. Nú ayuu yo', ne taj se gún' man yo' gaa ma'. Ne veé danj vaa guee nij ru'vee uún, ne yo'o nuû rá nij so' rej qui'yaj canaán nij so' sa'anj, ne dan me se vaj cavij' nij so' ei.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa nuveé sij 'yaj uun rá ní' qui'yaj ní' cacun' me Diose ma'

¹² Sí nucuaj nimán rihaan sayuun ro', so' me sí cavij sa', ne cataj Diose se vaa:

—Che'é se raan nocó' so' manj ro', che'é dan ca'vee cayáan so' gaj nu' cavii nu' ca'anj —cataj Diose, ndaa vaa cataj Diose se vaa ya qui'yaj Diose che'é nij sí aráj cochroj rihaan so' a.

¹³ Sese me rá ní' qui'yaj ní' cacun', ne se guun cataj ní' se vaa Diose me síi qui'yaj guun rá ní' qui'yaj ní' cacun' ma'. A 'ó xco' na'vej rá Diose qui'yaj Diose cacun' mei. Ne nuveé Diose me síi axríj chrej chi'ii rque a 'ó yuvií a ma'. ¹⁴ 'O se ma'an inanj ní' me rá qui'yaj se chi'ii che'é se ve'é vaa se chi'ii yo' rihaan ní' nanj adonj. ¹⁵ Tzaj ne sese qui'yaj ní' ndaa vaa me rá ma'an ní' qui'yaj ní', ne qui'yaj ní' cacun', ne asa' quisíj qui'yaj ndo'o ní' cacun', gaa ne yuun che'e quirí' nu' nimán ní' vaa gaa nanj ei.

¹⁶ Se cuchumán rá soj nana ne, man tinuj, man nocoj. ¹⁷ Xcaj soj cuentá se vaa daj a se sa' vaa rihaan ní' ro', Diose me se rque nij yo', ne dan me se maan rej yanj ma'an ya síi 'yaj avii ya'an chuguun ro', maan dan 'na' nu' se sa' do', se luj do', se ni'yanj do' ei. Dan me se se ca'vee natuna se-nana so' nana sa' nana nica ya ya mei. Dan me se 'o vaa rá so', ne na'vee cunuú ino Diose a ma'. Yo'o sa' 'yaj so' ga ní' nanj adonj. ¹⁸ Guun rá so' guun ta'nij so' man ní', gaa ne cuno ní' se-nana so' nana ya, qui'yaj so', ne che'é dan asino ní', guun ta'nij so' man ní' gaa asino yaan, gaa ne vaa güii naqui'yaj sa' so' man cunudanj nij rasuun qui'yaj so' rihaan chumij nihánj a.

Nana nihánj taj xna'anj me síi noco' ya man Diose a

¹⁹ Se quini'yón soj nana nihánj, man tinuj, man nocoj. Gaa niha' rá taran' ní' nano xrej ní' se-nana Diose ei. Tzaj ne se gaa niha' rá ní' ca'mii ní' do', ca'maan rá ní' do' mei. ²⁰ 'O se sese a'maan ndo'o rá ní', ne se ca'vee qui'yaj sa' ní' ndaa vaa me

rá Diose qui'yaj ní' ma'. ²¹ Yuun che'e ca'ne' rá soj ga suun 'yaj se nij, ne gaa nica' nimán soj, ne cunō soj nana ca'née Diose nimán soj, ne ca'vee quinanii nimán soj rihaan sayuun ei. ²² Se guun catuu rma'an se-nana Diose xréé ní' ma'. Tzaj ne qui'yaj ní' ndaa vaa taj Diose ei. Sese se qui'yaj ní' danj, ne tiha' yu'unj ní' man ma'an ní' gaa nanj á. ²³ 'Q se sí atúj rma'an se-nana Diose xréé ro', ase vaa sí ni'yaj rihaan espejo ro', danj vaa so', ²⁴ ne sí ni'yaj rihaan espejo me se xcaj so' cuentá se vaa canó nacaj rihaan so', tzaj ne 'anj so', gaa ne yuun che'e ni'yón so' nacaj nō rihaan so' a. ²⁵ Ne ase vaa espejo ro', danj vaa tucuáán sa' cuchruj Diose rihaan ní', ne xcaj ní' cuentá daj me rá Diose qui'yaj ní', 'yaj tucuáán sa' yo', ne ne sayuun vaa uno ní' rihaan Diose, 'yaj tucuáán yo' ma'. Se guun ní' sí tucu'yón rma'an nana yo' ne ni'yón nana yo' ma'. Tzaj ne cavii ní' qui'yaj ní' ndaa vaa taj nana yo' ei. Ne sese se ca'ne' rá ní' ga nana yo', ne Diose me sí qui'yaj cavii sa' ní' adonj.

²⁶ Sij ve'é noco' man Diose me soj, rá soj na'. Sese nanó soj cuentó che'é tuvi' soj, ne nuveé sij noco' ya man Diose me soj ma'. Sij tiha' yu'unj man ma'an me soj nanj chuguanj. ²⁷ Cataj xna'anj 'unj rihaan soj me sí me sí noco' ya man Rej ní' Diose a. Sí racuíj man xnii nique do', sí racuíj man chana nique do', sí ne noco' man sí chi'ii man rihaan chumii nihánj do', so' me sí noco' ya man Diose adonj.

2

Nana nihánj taj xna'anj se vaa nō xcúún ní'

qui'yaj ní' se luj rihaan daj a yuvii a

¹ Amán rá soj ni'yaj soj man Jesucristó síi uun chij ndo'o rihaan ní', tinuj, nocoj. Che'é dan se guun cataj soj se vaa sa' doj vaa síi ru'vee rihaan síi nique ma'. ²⁻³ Xcaj soj cuentá, ne gaa nuu chre' soj cachraa soj rihaan Diose, ne sese atúj 'o síi ru'vee nuu yatzíj sa' rej man soj, ne 'nij ra'a so' se'ej tu'vee ndo'o, ne aráya'anj ndo'o soj man so', ne taj soj se vaa quitaj so' chruun xlá sa' a. Ne sese atúj 'o síi nique nuu yatzíj tachrinj rej man soj, ne ne a'mii nocoo soj ga so' ma'. Ca'vee canicun' caya so' do', ca'vee cane so' rihaan yo'óo rej tacoj soj do', nanj ei. ⁴ Tzaj ne sese danj qui'yaj soj, ne sa' doj vaa ru'vee rihaan síi nique, rá soj, ne ase vaa cuese chi'ij nimán na'vej rá xcaj sa' cuentá che'é yuvii vaa soj nanj chuguanj.

⁵ Nano xrej soj nana ca'mij, tinuj, nocoj. Narii Diose man nij síi nique guun nij so' síi amán uxrá rá ni'yaj man so' ei. Nique nij so' rihaan yo'óo nihánj, tzaj ne aráj cochroj nij so' rihaan Diose, ne che'é dan cata' tu'va Diose se vaa ya cayáán nij so' ga Diose asa' guun chij Diose rihaan chumij nihánj adonj. ⁶ Tzaj ne nij soj me se nij ndo'o 'yaj soj rihaan nij síi nique chuguanj. Xcaj soj cuentá se vaa ru'vee me síi 'yaj sayuun man soj, ne 'anj soj rihaan cuese, 'yaj nij ru'vee a. ⁷ Ne nana nij a'mii nij ru'vee che'é Jesucristó síi cata' ne soj che'é a.

⁸ Dan me se vaa che'é qui'yaj ní' nana ca'mii síi cu'naj Moisés nana no rihaan danj Diose nana ya, ne dan me se taj nana yo': “Gaa 'ee rá ní' man tuvi' ní' ndaa rá se vaa 'ee rá ní' man ma'an ní'”, taj nana yo', ne sese qui'yaj soj nana yo', ne cunaj 'yaj

soj ei. ⁹ Tzaj ne sese narii soj yuvij ru'vee inan̄j, gaa ne tumé ndo'o soj cacun' che'é se ne 'yaj ya soj se-tucuan̄j Diose adon̄j. ¹⁰ Sese vaa 'o sí 'yaj nu' se-tucuan̄j Diose, ne sese vaa orún' nana na'vej so' qui'yaj so', ne ase vaa sí ne uno daj chihaa m̄j rihaan Diose ro', vaa so' ei. ¹¹ 'Q se cataj Diose se vaa se cotoj ní' ga nica tuvi' ní', ne veé cataj uún Diose se vaa se ticavi' ní' tuvi' ní' a. Vaa sí ne otoj ga nica tuvi', tzaj ne ticavi' so' tuvi' so', gaa ne sí 'yaj dan̄j ro', me se yuun che'e tiri' so' se-tucuan̄j Diose tucuaán noco' so' gaa nan̄j adon̄j. ¹² Che'é dan ve'é ca'mij soj, ne ve'é qui'yaj soj, ne cunuû rá soj se vaa vaa güii ca'ne' Diose cacun' che'é ní', ni'yaj Diose se-tucuan̄j Diose chuguan̄j. 'Q se ne sayuun vaa cun̄o ní' nana yo' ma'. ¹³ 'Q se asa' ca'ne' Diose cacun' che'é yuvij, ne se gaa 'ee rá Diose ni'yaj Diose man sí ne 'ee rá man tuvi' ma'. Tzaj ne se ni'yan̄j rá me se yo' me qui'yaj canaán rihaan sayuun adon̄j.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa cuchuman̄ rá ní' ni'yaj ní' Diose, ne qui'yaj ní' se luj uún a

¹⁴ Cun̄o soj ca'mij, tinuj, nocoj. Sese taj ní' se vaa amán rá ní' ni'yaj ní' Diose, ne sese ne 'yaj ní' a doj se luj rihaan tuvi' ní', ne ca'vee quinanīj ní' rihaan sayuun, rá soj na'. Taj ma'. Se ca'vee a doj man adon̄j. ¹⁵ Xcaj soj cuentá ei. Sese vaa tinúú ní' do', ra'vij ní' do', ne achiin se chá achiin yatzíj cunuû so' do', ¹⁶ ne sese cataj ní' rihaan sí achiin rasuun man, ne: “Ca'anj sa' so', ne díj gaa nimán so' ei. Rque Diose yatzíj quitaj xráa so' do', rque Diose se chá cha so' do' ei”, cataj ní' rihaan sí achiin man, gaa ne sese se quirii ní' se vaa achiin man tuvi' ní',

ne taj se guun se-nana ní' gaa a ma'. ¹⁷ Veé danj vaa ya, ne sese taj ní' se vaa sí amán rá ni'yaj man Diose me ní', ne sese taj se luj 'yaj ní', gaa ne nuveé sij amán ya rá me ní' gaa a mei.

¹⁸ Tzaj ne ta'aj nii cataj rihaan tuvi' se vaa so' me se sí amán rá ni'yaj man Diose mé so', ne 'unj nihánj me se sí 'yaj se sa' rihaan Diose mé 'unj, cataj nii chuguanj. Tzaj ne xcaj so' cuentá, ne asa' ca'vee xcaj yuvij cuentá se vaa sí amán rá ni'yaj man Diose mé so', sese nuvi' a 'ó se sa' 'yáa so' ga. Tzaj ne 'unj nihánj me se che'é se sa' 'yáa 'unj ro', che'é dan ne'en yuvij se vaa sí amán rá ni'yaj man Diose mé 'unj chuguanj. ¹⁹ Dan me se cunaj 'yáa so' se vaa amán rá so' se vaa oruun Diose, tzaj ne danj 'yaj guee nij nana chree uún, ne che'é dan chu'vi' nij so' ndaa ri'ij ma'an man nij so' che'é sayuun qui'yaj Diose man nij so' vaa güii a. ²⁰ Sí ni'yon mé so', sese uun rá so' se vaa taj che'é qui'yáa so' se luj, ne nihánj me se tijaán 'unj rihaan so' se vaa sese taj se luj 'yaj ní', ne amán rma'an rá ní' ni'yaj ní' Diose nanj chuguanj. ²¹ Dan me se xii ní' sí cu'naj Abraham me se ne'én so' se vaa ca'vej so' ticavi' so' ta'ní so' sí cu'naj Isaac rihaan mesá altar go' so' man ta'ní so' rihaan Diose a. Ne che'é se vaa qui'yaj so' danj ro', che'é dan cunuu sa' so' rihaan Diose ei. ²² Xcaj so' cuentá se vaa che'é se cuchumán rá Abraham ni'yaj so' man Diose ro', che'é dan me guun rá so' qui'yaj so' se luj che'é Diose, ne che'é se qui'yaj so' danj ro', che'é dan ne'en ní' se vaa cuchumán nu' rá so' ni'yaj so' man Diose chuguanj. ²³ Ne quisij ya nu' se-nana Diose nana nihánj a: “Cuchumán rá

Abraham ni'yaj so' man Diose, ne che'é dan cataj Diose se vaa sij sa' me Abraham a". Ne sí chéé ga Diose me uún Abraham, taj nii uún a.

²⁴ Xcaj soj cuentá se vaa che'é se luj 'yaj ní' ro', che'é dan nuu sa' ní' rihaan Diose, ne nuveé che'e se taj ní' se vaa amán rá ní' ni'yaj ní' man Diose doj me nuu sa' ní' rihaan Diose ma'. ²⁵ Dan me se Rahab chana niha' rá me se cunuu sa' no' rihaan Diose gaa qui'yaj no' se luj rihaan roj sí ca'néé Diose man ca'mii nana sa' rihaan no' a. Cunuu sa' no' rihaan Diose che'é se luj qui'yaj no', ne dan me se ve'é racuj no' man roj sí israelitá ca'anj suun chiháan no' caxrj yuve no' man roj so' rihaan nij sí guun rá ticavi' man roj so', gaa ne ca'néé no' man roj so' yo'ó chrej vaa dínj nan' roj so' tucua roj so' a.

²⁶ Dan me se sese nuvi' nimán 'o so', ne nuveé sij vaa i'na' me so' ma'. Maan cúu cavi' uun me so', ne ase vaa xngá nuvi' nimán rque ro', danj vaa sí taj se vaa amán rá ni'yaj man Diose, ne nuvi' a doj se luj 'yaj so', ne taj se gún' man nana tu'va uun so' a man adonj.

3

Nana nihánj taj xna'anj se vaa 'yaj chi'ii ní' man tuvi' ní', sese ne tumé ní' nana avii tu'va ní' a

¹ Tinuj. Nocoj. Se guun gaa que'ee sí narqué chrej man soj ma'. 'O se núj sij narqué chrej ro', ne'en soj se vaa doj a caraa Diose cacun' xraá núj sese se cuno núj rihaan Diose ei. ² 'O taran' ní' avii nana chi'ii tu'va nanj adonj. Tzaj ne sese vaa 'o sí ne a'mii nana chi'ii, ne so' me sí ca'vee guun nucuaj guun chij rihaan nu' nee man so' chuguanj.

³ Xcaj soj cuentá n̄i'yaj soj man cuayó á. Nda' se xij vaa cuayó, tzaj ne anu' ní' aga' le'ej nii tu'va xo', gaa ne cunō xo' rihaan ní' ca'anj xo' me rej ma'an me rá ní' chuguanj. ⁴ Ne xcaj soj cuentá n̄i'yaj soj man rihoo chéé rihaan na uún á. Xij vaa rihoo, ne nucuaj ndo'o o' nana rihaan rihoo, ne rcuchra' le'ej nii vaa rásuun nii tuguáj nii rihoo, tzaj ne ca'anj yo' me rej ma'an me rá nii ca'anj yo' uún ei.

⁵ Ne ta'nga' danj vaa guee daa ní' uún, ne tzin' vaa daa ní', tzaj ne nucuaj uxrá daa ní' nanj adonj. Dan me se ne'en soj se vaa orún' ya'an le'ej nii ro', ca'vee qui'yaj yo' cacaa cunu' quij ei. ⁶ Ne ase vaa ya'an vaa nana a'mii daa ní', ne ase vaa nu' chi'ii man rihaan chumiij nihánj ro', danj vaa nana a'mii daa ní', ne ndaa ri' nu' nee man ní', 'yaj daa ní' nanj adonj. Unu' ní' ga tuvi' ní', 'yaj daa ní', che'é se síi chree me síi 'yaj a'mii daa ní' nana chi'ii nanj á. ⁷ A'vee uun chij yuvij rihaan me ma'an xcuu, ne dan me se rihaan xcuu man quij do', rihaan xtâj do', rihaan xcuáá do', rihaan xcuaj do', uun chij yuvij, ⁸ tzaj ne taj se 'yá' guun chij a doj yuvij rihaan daa ma'an yuvij ma'. Avii ndo'o nana chi'ii tu'va ní', ne taj se 'yá' guun dínj tu'va ní', 'yaj daa ní' ía ma'. Ase vaa na xnaj taj tu'va xcuáá yuvaa ro', danj vaa nana chi'ii avii tu'va ní', 'yaj daa ní', ne 'yaj chi'ii yo' man tuvi' ní' chuguanj. ⁹ Dan me se tu'va ní' me avii nana luj a'mii ní' che'é Rej ní' Diose síi 'nij ra'a man ní', ne veé daa ní' a'mii nana chree che'é tuvi' ní' uún a. Ne dan me se ase vaa Diose ro', danj vaa nij tuvij' ní' gaa qui'yaj Diose man taran' ní' a. ¹⁰ Veé tu'va ní' avii nana luj ne veé tu'va ní' avii nana chree, 'yaj daa ní', ne nij

uxrá vaa 'yaj ní' danj, nanj tinuj, nocoj. ¹¹ Se ca'vee cavii na chihan' ga na 'ne' rque orún' curuj na ma'. ¹² Taj rutzi' avii raá chruun rcoo ma'. Ne rcoo ne avii raá chruun rcue'é ma'. Ne danj nanj na uún, ne se ca'vee curihanj na chihan' rej nuu na 'ne', ne taj che'é cavii nana chi'ii tu'va ní', sese rej nuu nana sa' me nimán ní' a man adonj.

Nana nihánj taj xna'anj me sí me sí nicaj tucuáán sa' cavii rihaan Diose a

¹³ Sese vaa ta'aj soj sí acaj cuentá ne avii ndo'o raá soj, rá soj, ne ve'é inanj qui'yaj soj sij vaa danj rá rihaan tuvi' soj, ne xcaj tuvi' soj cuentá se vaa che'é se avii raá soj ro', che'é dan sí ni'yanj nimán me soj, ne che'é dan me ve'é inanj 'yaj soj a. ¹⁴ Tzaj ne sese xcoj ruvaa rá soj, ne sese me inanj rá soj quirii ta'nga' soj rihaan tuvi' soj, ga ne se guun ca'mii xta' soj cataj soj se vaa sí acaj cuentá avii raá me soj a ma'. 'O se nuveé sij acaj cuentá me sí 'yaj danj mei. ¹⁵ Sese sij xcoj ruvaa rá me soj, ne nuveé sij nicaj tucuáán sa' cavii rihaan Diose me soj a ma'. Inanj tucuáán cavii raá nij sí man rihaan yo'óo nihánj uun me tucuáán nicaj soj, ne danj inanj 'yaj yuvii che'é se nana chree uno nij yuvii nanj adonj. ¹⁶ Rej yanj sí xcoj ruvaa rá me se taj se qui'yá' gaá dínj ma'. Me a' se chi'ii 'yaj nij so' nanj á. ¹⁷ Tzaj ne sí nicaj tucuáán sa' cavii rihaan Diose me se yo'o vaa sa' nimán so', ne che'é dan 'o chij yáán so', ne ne unu' so' ga yuvii ma'. Yo'o luj a'mii so' ga tuvi' so', ne ne naqui'yaj so'o so' xrée so' ga a'mii tuvi' so' ga so' ma'. 'Ee rá so' ni'yaj so' tuvi' so', ne inanj se sa' 'yaj so', ne yo'o cuyaan ve'é 'yaj so' rihaan nu' nij yuvii, ne 'yaj so' nu' ndaa

vaa taj so' a. Ne nij síi 'yaj danj ro', me síi nicaĵ ya tucuáán sa' cavii rihaan Diose chuguānj. ¹⁸ Dan me se síi 'yaj dínj ne yuviĵ ga tuvi' yuviĵ ro', ma'an so' me síi ne dínj ga tuvi', ne che'é dan cunu sa' nij tuvi' so' rihaan Diose, qui'yaj so' nanj adonj.

4

Nana nihánj taj xna'anĵ se vaa se guun rá ní' cavii sa' ní' rihaan chumii nihánj a

¹ Me che'é unu' ndo'o nij soj ga tuvi' soj, rá soj ga. Nuveé che'e se me ndo'o rá soj cavii sa' soj rihaan chumii nihánj, ne che'é dan na'vee gaa xej nimán soj a a. Ne nuveé che'e dan unu' soj ga tuvi' soj a a. ² Me ndo'o rá soj gaa rasuun sa' rihaan soj, tzaj ne ne ca'vee quirí' soj rasuun yo' cumān yo' rihaan soj a a. Dan me se che'é dan uun xcoj ruvaa ndo'o rá soj ni'yaj soj man síi vaa rasuun rihaan adonj. Tzaj ne soj me se taj se 'yá' quirí' soj, ne che'é dan unu' soj ga tuvi' soj ei. Tzaj ne nuvi' rasuun sa' rihaan soj, che'é se ne achíin ni'yaj soj rihaan Diose adonj. ³ Ne nda' se achíin ni'yaj soj rihaan Diose, tzaj ne ne rqué Diose nij rasuun yo' rihaan soj, che'é se chí'ii ndo'o vaa nimán soj gaa achíin ni'yaj soj rihaan Diose ei. Dan me se me inanj rá soj cavii sa' ma'an inanj soj rihaan chumii nihánj qui'yaj nij rasuun yo' ei.

⁴ Ne ase vaa chana otoj ga yo'ó chii ro', danj vaa soj, ne ne noco' ya soj man Diose a ma'. Xcaj soj cuentá se vaa síi me rá cavii sa' rihaan chumii nihánj ro', so' me síi taj ri'yunj man Diose adonj. Ya uxrá ei. ⁵ Ne xcaj soj cuentá se vaa ne tu'va rma'an nana nihánj nana a'mii danj Diose

a: “Dioṣe qui'yaj nimán ní', ne me uxrá rá Dioṣe canoco' nimán ní' man orún' so'”, taj danj Dioṣe a. ⁶ Ne uxrá doj 'yaj Dioṣe se luj che'é ní', ne che'é dan nō nana nihánj rihaan danj Dioṣe a: “Aráán Dioṣe chrej rihaan nij síi xta' nimán se cavii sa' nij so', tzaj ne 'yaj Dioṣe se luj che'é nij síi vaa nica' nimán”, taj danj Dioṣe a.

⁷ Che'é dan cunō soj rihaan Dioṣe á. Naqui'yaj so'o soj xréé soj rihaan síi chree, ne cunanj síi chree rihaan soj á. ⁸ Quinichrun' soj rihaan Dioṣe, gaa ne quinichrun' Dioṣe rihaan soj á. Nij síi tumé cacun' ro', tanáj nij so' se-tucuanj nij so' tucuáán chí'ij, ne nij síi uun vij rá canoco' man Dioṣe ro', naqui'yaj nica' nij so' nimán nij so' á. ⁹ Se gaa niha' rá soj ca'nga' soj mei. Vaa che'é quinano rá soj ta'vee soj che'é cacun' tumé soj ei. ¹⁰ Naqui'yaj nica' soj nimán soj rihaan síi 'nij ra'a man ní', gaa ne cavii sa' soj, qui'yaj so' chuguanj.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa se ca'mii ní' nana nij che'é tuvi' ní' ma'

¹¹ Se guun nano soj cuentó ne che'é tuvi' soj, man tinuj, man nocoj. Síi nanó cuentó ne do', síi araa cacun' xráá tuvi' do', so' me síi taj se vaa taj che'é cunō ní' cunudanj se-tucuanj Dioṣe chuguanj. Ne síi a'mii danj ro', nuveé sij uno se-tucuanj Dioṣe me so' ma'. Maan se síi naqui'yaj cuu se-tucuanj Dioṣe me uun so' nanj ei. ¹² Dan me se orún' Dioṣe ya me síi cuchruj se-tucuanj Dioṣe, ne veé orún' Dioṣe me síi ca'ne' cacun' che'é ní' vaa güii, ne so' me síi guun nucuaj tinanii man ní' rihaan sayuun, ne veé so' me síi guun nucuaj ca'nej man ní' rihaan ya'an ei. Tzaj ne ní' me se

yuvij̄ uun̄ me ní', ne taj che'é caraa ní' cacun' xráá tuvi' ní' ma'.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa ne ne'en ní' daj quiran' ní' a'yuj a

¹³ Ne vaa soj sij a'mii nana nihánj uún a: “Cuan' se, a'yuj se, ca'anj núj 'o chuman' cayáán núj 'o yo', ne quiraan núj rasuun natu'vee núj, ne qui'yaj canaán ndo'o núj sa'anj”, taj soj, ne nihánj me se cunō soj ca'mij á. ¹⁴ Nij soj me se ne ne'en uxrá soj daj quiran' soj a'yuj a ma'. 'O se ase vaa ngaa ya'aan ro', danj vaa soj rihaan chumij nihánj, ne nanij ngaa ya'aan 'o orá le'ej nii, ne ra'yanj naxtun' uún ngaa ya'aan yo' nanj adonj. ¹⁵ Che'é dan nō xcúún soj cataj soj: “Sese me rá sít' níj ra'a man ní', ne ca'vee gaa i'na' ní', ne ca'vee qui'yaj suun ní' á”, cataj soj á. ¹⁶ Tzaj ne soj me se a'mii xta' ndo'o soj rihaan Diose, ne chí'ii ndo'o vaa nu' nana xta' a'mii soj adonj. ¹⁷ Tzaj ne sese ne'en ní' daj me rá Diose qui'yaj ní', ne ne 'yaj ní' ndaa vaa me rá Diose qui'yaj ní', gaa ne guun ní' sít' tumé ndo'o cacun' nanj adonj.

5

Nana nihánj taj xna'anj se vaa quiran' ndo'o nij ru'vee sayuun a

¹ Ne soj sij ru'vee me se yaj me se quene'en soj ei. Ta'vee uxrá soj che'é sayuun quiran' soj vaa güii chuguanj. ² Ne rihaan Diose me se ase vaa se cuchruu vaa nu' si'yaj soj, ne ase vaa yatzij navij chá xcuu vaa nu' sagan' soj, ³ ne ase vaa aga' navij qui'yaj tucunj yoo ro', danj vaa nu' se-sa'anj soj, ne tucunj yoo yo' ro', ni'yaj Diose, ne xcaj Diose

cuentá se vaa sí yanu' me soj rihaan sí nique, ne che'é dan cacaa ma'an soj, qui'yaj tucun yoo yo' adonj. Dan me se uxrá caraa sa' soj sa'anj rihaan chumij nihánj, tzaj ne nichrun' ca'anj ni'ya chumij nihánj nanj adonj. ⁴ Dan me se acaj ndo'o Diose cuentá se vaa ne naru'vee sa' soj tu'vee se-mozó soj sí rii xnaa soj a. Ne aguáj ndo'o nij mozó yo' rihaan Diose che'é se-sa'anj nij so' chuguanj. Ne catúj se-nana nij so' xréé Diose sij uun chij ndo'o rej xta' nanj ei. ⁵ Ne dan me se uun niha' uxrá rá soj rihaan chumij nihánj, ne inanj rasuun sa' uxrá mán rihaan soj, ne ase vaa xcáá namij ro', danj vaa soj, ne ne acaj soj cuentá se vaa nichrun' ca'na' sayuun rihaan soj a ma'. ⁶ Tzaj ne dan me se cuta' ndo'o soj cacun' xráá nij sí sa', ne ndaa ticavi' soj man ta'aj tuvi' nij so', ne ca'ne' sa' guee rá nij so' cavi' tuvi' nij so', qui'yaj soj a.

Nana nihánj taj xna'anj se vaa gaa inaj nimán ní cachinj ni'yaj ní' rihaan Diose a

⁷ Che'é dan gaa inaj nimán soj na'vij soj ndaa se quisij güii ca'na' uún sí 'nij ra'a man ní', tinuj, nocoj. Xcaj soj cuentá daj 'yaj sí unô naa ei. Naj vaa nimán so' na'vij so' maan che'é rej cachij sa' ve'é xnaa so', gaa ne quirii so' tan' adonj. ⁸ Danj qui'yaj guee soj, ne gaa inaj nimán soj, ne ca'nej nucuaj soj nimán soj, che'é se nichrun' ca'na' sí 'nij ra'a man ní' ei. ⁹ Se ca'mii soj nana nij che'é tuvi' soj, ne se gaa nanj quitaj cacun' xráá ma'an soj, man tinuj, man nocoj. 'O se aj nicun' chruun sí ca'ne' cacun' che'é ní' rej ta'yaa ei. ¹⁰ Xcaj soj cuentá, ni'yaj soj nij sí nata' se-nana Diose gaa naá se vaa nucuaj nimán nij so' rihaan sayuun,

ne ase vaa qui'yaj nij so' ro', danj gaa qui'yaj soj ei. ¹¹ Ne uxrá cavii sa' nij síi nucuaj nimán rihaan sayuun, rá ní', ni'yaj ní' man nij so', ne aj cuno soj se vaa nucuaj nimán síi cu'naj Job rihaan sayuun gaa naá, ne aj ne'en soj se vaa avii sa' nu' nij síi vaa danj, 'yaj síi 'nij ra'a man ní', che'é se 'eē uxrá rá so' ni'yaj so' man ní' chuguanj.

¹² Dan me se nana nihánj me nana nocoo doj rihaan nu' nij nana, tinuj, nocoj. Se cuta' soj raá Diose ca'mii soj mei. Se cataj soj chumanj yo'óo man soj, sese se ca'mii ya soj mei. Ne me ma'an yo'ó rasuun, ne se ca'mii soj danj che'é ma'. Sese ca'vee qui'yaj soj, rá soj, ne: “Ca'vee ei”, cataj uun soj, ne sese se ca'vee qui'yaj soj, rá soj, ne: “Se ca'vee ma'”, cataj uun soj, gaa ne se cuta' Diose cacun' xráá soj man chuguanj.

¹³ Sese vaa 'o tuvi' soj ran' sayuun, ne cachinj ni'yaj so' rihaan Diose á. Sese vaa 'o tuvi' soj niha' rá, ne cachraa so' chra' rihaan Diose á. ¹⁴ Sese vaa 'o tuvi' soj ran', ne nacunj so' man nij síi chij nicaj yu'unj man nij síi noco' man Jesucristó ca'na' nij so', ne cata' tu'va nij so' se-chuvji síi 'nij ra'a man ní', ne cutaa nij so' casté raá síi ran', ne cachinj ni'yaj nij síi chij yo' rihaan Diose che'é síi ran' a. ¹⁵ Sese ya amán rá nij síi achíin ni'yaj rihaan Diose se vaa racuj Diose man síi ran', ne nahuun síi ran' yo', qui'yaj síi 'nij ra'a man ní', ne sese tumé síi ran' yo' cacun', ne quinavij cacun' xráá so' a. ¹⁶ Che'é dan ndaa 'o 'o ní' nata' ya rihaan tinúu ní' che'é cacun' tumé ní', ne ndaa 'o 'o ní' cachinj ni'yaj rihaan Diose che'é tuvi' ní', gaa ne nahuun ní', qui'yaj Diose a. Sese vaa 'o síi vaa nica ya nimán achíin ni'yaj uxrá rihaan Diose, ne cuno ya

Diose, ne qui'yaj Diose ndaa vaa cachíin ni'yaj so' ei. ¹⁷ Nanj yuvij me sí cu'naj Elías sí cayáán gaa naá, ne ase vaa ma'an ní' vaa so', tzaj ne cachíin ni'yaj so' rihaan Diose se vaa se caman', ne quisij ndaa va'nuj ya yo' táá yanée ne caman' qui'yaj so', qui'yaj Diose gaa cachíin ni'yaj so' rihaan Diose ei. ¹⁸ Ndaa síj, gaa ne cachíin ni'yaj uún so' maan rihaan Diose, gaa ne caman' uún, qui'yaj Diose, gaa ne cavii sa' naa a.

¹⁹ Cuno soj ca'mij, tinuj, nocoj. Sese tanáj xco 'o tuvi' soj se-tucuanj Diose tucuáán ya, ne sese guun nucuaj yo'ó tuvi' soj qui'yaj canaán so' canicaj uún sí ca'anj yanij yo' canoco' so' tucuáán sa', ²⁰ ne dan me se sí qui'yaj canaán yo' me se so' me sí tinanii man tuvi' rihaan sayuun adonj. Ne guun nucuaj so' tinanii so' man nimán tuvi' so' rihaan sayuun ei. Dan me se ca'néj nocoo ndo'o so' cacun' xráá tuvi' so' adonj.

**Se-nānā Diosē nanā sã' me rá catūū nimán ní'
a
New Testament in Triqui, Copala (MX:trc:Triqui,
Copala)**

copyright © 1987 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Triqui, Copala

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Triqui, Copala [trc], Mexico

Copyright Information

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Triqui, Copala

© 1987, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

3a8f2838-fe9f-5490-8d78-a7bbfddab871